Datum
2020-09-28

Beteckning
101-51425-2020

Region Stockholm
Tillväxt och regionplaneförvaltningen

104 22 Stockholm

Remiss om synpunkter avseende Stockholmsregionens förslag till program för Europeiska regionala utvecklingsfonden 2021-2027

Er beteckning: RS 2020-0369

Sammanfattning

Förslaget till ett operativt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden 2021-2027 för Stockholmsregionen är ett väl genomarbetat programförslag. Programmet kommer att ha en relativt låg budget och kan därmed varken vara för snävt eller för brett, vilket tydliggörs i programförslaget och Länsstyrelsen håller med om detta. Det är dock viktigt att regionens utmaningar speglas i de föreslagna målen och för att uppnå detta föreslår Länsstyrelsen ett antal justeringar. Programmet ska ge förutsättningar för att under de kommande sju åren kunna möta tider av högkonjunktur likväl som lågkonjunktur och i den mån det är möjligt även möta de utmaningar som inte kan förutses. Programmet bör också kunna ge förutsättning för insatser och utmaningar likväl i stadsmiljö som landsbygd- och skärgårdsmiljö.

I programförslaget är sex särskilda mål nämnda och Länsstyrelsen föreslår kompletteringar av dessa för att bättre kunna möta de utmaningar som regionen står inför. Länsstyrelsen har också önskemål om kompletteringar och direkta justeringar i programförslaget avseende de tvärsektoriella perspektiven som jämställdhet, jämlikhet och tillgänglighet samt fondsamverkan.

I yttrandet finns synpunkter inhämtade från Länsstyrelsens avdelning för hållbar tillväxt, Samhällsbyggnadsavdelning, Miljöavdelning och Landsbygdsavdelning.

Länsstyrelsens synpunkter

Synpunkter och önskemål om tillägg och ändringar listas enligt programförslagets disposition. Sidhänvisningar leder till önskemål om tillägg och ändringar som är markerade med kursiv stil. Det är viktigt att få med de tvärsektoriella perspektiven i programförslaget då det påverkar utlysningstexterna och i sin tur projekten. Generella synpunkter och svar på de specifika frågorna från Region Stockholms ligger på sista sidan i remissvaret.

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00

Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Kapitel 1 Programstrategi: viktigaste utmaningar och politiska åtgärder

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 3, under rubriken Life science, vård och hälsa, stycke 1

- ”Det gäller även landsbygdens glesare delar. ”*Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor*.” I RUFS 2050 framhålls *också* en uttalad ambition om jämlik och förbättrad folkhälsa”.
- ”Corona-pandemin under 2020 har medfört stora påfrestningar på regionens sjukvård och äldreomsorg*, och det har blivit ännu tydligare hur ojämlik folkhälsa slår mot olika grupper i samhället”.*
- ”Här utgör en ökad *tillgänglig* [1]digitalisering både en utmaning och möjlighet”.

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 5, under rubriken Utmaning 1: Från kunskap och nyföretagande till kommersialisering och tillväxt, stycke 2

- ”Insatserna inom programmet bör därför sträva efter att stärka potentialen hos *både kvinnor och män som* entreprenörer och företag i regionen att bidra till utveckling och kommersialisering av innovationer.”

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 6, under rubriken Utmaning 1, Från kunskap och nyföretagande till kommersialisering och tillväxt, stycke 2

- ”Men för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas behövs ett ökat fokus på datadriven forskning och ett förstärkt innovationsklimat, en effektiv immaterialrätt och fortsatt hög *inkluderande* digital kompetens.”

- ”Digitalisering är också nödvändig för att möjliggöra en smart, hållbar *och tillgänglig* stadsutveckling och för att understödja en industriell omvandling av länets små och medelstora företag.”

[1] Webbtillgänglighet – direktiv för offentlig förvaltning.www.digg.se

Utmaning 1, stycke 3

- ”Det behövs därför insatser för att möjliggöra tillväxt i dessa företag. *Det är viktigt att här göra medel tillgängliga till företag som drivs av såväl kvinnor som män.”*

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 7, stycke 1

- ”Samordningen med Europeiska Socialfonden är viktig för att nyttja den resurs som mångfalden i regionens befolkning utgör och *för att kvinnor och män* ~~grupper~~ som idag står utanför arbetsmarknaden ska få möjlighet *och tillgång till* att hitta arbetstillfällen.”

Utmaning 3: Innovationer för minskad miljö-och klimatpåverkan

- Länsstyrelsen anser att texten behöver breddas från sin nuvarande tyngdpunkt på klimat och infrastruktur till att även behandla andra utmaningar inom miljöområdet, till exempel ekosystemen på land och i vatten och de ekosystemtjänster som kan genereras där.

- Skrivningen om att Stockholmsregionen har en förhållandevis god position i förhållande till de uppsatta klimat- och energimålen behöver tydliggöras så att det framgår att detta enbart gäller de territoriella klimatpåverkande utsläppen. Sett till de totala utsläppen inklusive konsumtion och resor utanför länet, så ligger Stockholmsregionen långt ifrån målen de utsatta målen.

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 9, under rubriken Synergier med andra fonder och program, stycke 2

- ”För en hållbar utveckling kan ESF+ bidra till att främja såväl en ökad social hållbarhet, som en mer koldioxidsnål och cirkulär ekonomi, där *olika företag och* målgrupper *(kvinnor och män i olika åldrar, utrikes- eller inrikes födda, personer med funktionsnedsättning, sysselsatta eller arbetslösa) inkluderas.*”

- Programförslaget bör kompletteras med skrivning om möjliga synergier med Interreg-programmen. Ökad fondsamverkan bör eftersträvas även med dessa.

- Programförslaget bör även kompletteras med skrivning om vikten av att inte tappa kopplingen mellan europeiska regionala utvecklingsfonden och EU:s kommande ramprogram för forskning och innovation, Horisont Europa. Möjligheten till samverkan och synergier mellan programmen bör betonas extra. I ramprogrammet ligger förslag till satsningar på forskning och

innovation som rör säkra och hållbara livsmedelssystem och många av företagen på landsbygden har koppling till livsmedelsproduktionen.

- Dialogen mellan de olika programmen är viktigt och mellan regionalfondsprogrammet och Landsbygds- och Havs- och fiskeriprogrammet för att också kunna öppna upp för att få med fler och mindre företag på landsbygden i projekten.

Politiska mål och inriktning för Regionalfonden i Stockholms län

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 10: Tabell 1, särskilt mål ii, i motiveringen

- ″Region Stockholm, kommuner, myndigheter och andra offentliga aktörer behöver göra insatser för att underlätta tillgången till *tillgängliga* digitala lösningar inom prioriterade områden.”

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 11: Tabell 1, särskilt mål iii- i motiveringen

- ”Nyföretagandet i Stockholmsregionen är relativt starkt, men stödet för transformation från idéer till etablering, kommersialisering och tillväxt av små och medelstora innovativa företag behöver stärkas för att ge både kvinnor och män, oavsett härkomst *och funktionsförmåga,* ökade möjligheter.”

Kapitel 2 Prioriteringar

Politiskt mål 1: ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 14, under rubriken De huvudsakliga målgrupperna

- ”Den huvudsakliga målgruppen är *kvinnor och män som är idéägare och som driver små och medelstora innovationsföretag*…”

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sid. 16, under rubriken De huvudsakliga målgrupperna

- ”En målgrupp är *kvinnor och män som driver* små och medelstora företag inom IKT, tech…”

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sidorna. 14, 16, 18, 19, 21 och 22, under rubriken Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination

- *”I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att särskilt uppmuntra sökanden att på ett genomgripande sätt förklara hur de avser att adressera skillnader mellan kvinnor och män samt andra grupper inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att få en viktig betydelse i bedömningen av projektansökningar.* ”

Länsstyrelsen föreslår justeringar i texten på sidorna.15, 16, 18, 20, under rubriken Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder

- Programförslaget bör kompletteras med en skrivning om möjliga synergier med Interreg-programmen också. Ökad fondsamverkan bör ske även med dessa.

Generella synpunkter politiskt mål 1

- Länsstyrelsen är positiva till att innovationer inom miljöområdet kan komma in under politiskt mål 1 ”Smartare Europa” genom att man kan söka för prioriterade områden (smart specialisering).

- För att tydliggöra politiskt mål 1 skulle det behöva tydliggöras att en hållbar bransch och marknad behöver bestå av en diverse blandning av företag där alla representeras och får möjlighet att etablera sig.

- Länsstyrelsen vill betona vikten av att interventionstyp: 022 Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi, resiliens och anpassning till klimatförändringar är med i programmet. Målet skulle möjliggöra utveckla användningen av geodata i klimatanpassningssyfte, underlag som visar och illustrerar risker för klimateffekter som översvämning, torka, vattenbrist, värmeböljor, bränder osv.

Politiskt mål 2: Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

- Länsstyrelsen anser att skrivningarna kring de valda särskilda målen behöver breddas om möjligt för att kunna hitta innovativa lösningar som binder ihop transporter, energi och andra miljöområden. *Främja energieffektivitet* och f*rämja intermodal mobilitet i städerna* är en alltför snäva mål för prioritering av området ett grönare och koldioxidsnålare Europa.

- Den beskrivning som görs av särskilt mål 1 *Främja energieffektivitet* behöver ses över. Det är otydlig vad som menas med att *Energianvändningen påverkas av tät bebyggelse i stadskärnor, hög ekonomisk aktivitet och befolkningstillväxt.* Är detta exempel på faktorer som leder till hög energiförbrukning inom ett begränsat område? Detta stycke behöver förtydligas.

  Målet är att utsläppen av växthusgaser från transportsektorn ska minska med 70 procent till år 2030. Vi har alltså mycket kort tid på oss att genomföra kraftfulla åtgärder som tillsammans leder till att målet nås. För att detta ska vara möjligt krävs att vi minskar och effektiviserar person- och godstrafiken, ställer om till förnybara drivmedel och utvecklar energieffektiva fordon. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att prioritera särskilt mål 8 om intermodal mobilitet, men saknar de andra områdena som är viktiga för att minska utsläppen från transportsektorn.

- Angående intermodal mobilitet så är det viktigt att inte tappa bort länets mer glesbefolkade områden. Det är viktigt att de finns med i de lösningar som undersöks, så att fokus inte bara hamnar på tätbebyggda områden.

- Länsstyrelsen anser att det är angeläget att särskilt mål 2 *Främja förnybar energi* samt särskilt mål 3 *Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå* införs i programmet som prioriterade mål. Potentialen att med hjälp av tekniska innovationer utveckla energianvändningen och kapa effekttopparna är stor.

  Energifrågan och utmaningarna kopplat till den är så mycket större än att enbart handla om energieffektivitet. Vi har i Stockholm till exempel en utbredd kapacitetsbrist i elnätet. Fram till 2030 har länet ett mycket ansträngt effektläge. Då Stockholm är en tillväxtregion kan situationen förvärras, särskilt som det finns flera tillkommande elbehov som till exempel elektrifiering av transporter, ett ökande antal värmepumpar samt ett ökat behov av elkrävande datahallar som en följd av den ökande digitaliseringen. Stockholm har därtill en mycket låg grad av regionalt producerad el, ca 10 procent. Nästan all regional elproduktion utgörs av kraftvärme. En liten andel utgörs av vind- och solenergi och nästan ingen vattenkraft.
- Länsstyrelsen saknar de särskilda målet 4 *Främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringen* i programförslaget. Interventionstyp: 35 översvämning, 36 bränder, 37 stormar och torka. Målet behöver vara med för att stötta kommuner och regioner i sina uppdrag att utveckla klimat- och sårbarhetsanalyser enligt ändring i Plan -och bygglagen (PBL). Under särskilt mål 4 behöver även Aktivitetsindikator: Grön infrastruktur för anpassning till klimatförändringar finnas med, för att kunna utnyttja och utveckla ekosystemtjänster i klimatanpassningsarbetet.

Generella synpunkter på programförslaget

- Programmet har ett tydligt fokus på stadsmiljön. Länsstyrelsen saknar motsvarande vad gäller landsbygdsperspektivet och vikten av att utveckla samspelet mellan regionens urbana miljöer och landsbygden. För att hitta de nya innovativa lösningarna som behövs, inte minst för att nå klimatmålen, behöver vi se på stad och land som en helhet. Den nära landsbygden i länet har stor potential att utvecklas i olika kluster både för nationell och internationell kundgrupp varför landsbygdsperspektivet bör finnas med tydligare i programförslaget.

- Samspelet mellan de urbana miljöerna och landsbygden är särskilt viktigt när vi talar om hållbar stadsutveckling och cirkulär ekonomi, där landsbygden och landsbygdsföretagen många gånger är en förutsättning för stadens långsiktiga hållbarhet. Staden är exempelvis beroende av de många ekosystemtjänster som landsbygden bidrar med.

- Länsstyrelsen ser ett behov av att programmet ger ett stärkt stöd och fler incitament till nya företag och projekt med speciellt fokus på hållbarhet. Locka med kompetensutveckling och andra insatser till hållbara företag

- Länsstyrelsen anser att det är viktigt att lägga kraft på att utforma avsnittet om kommunikation, eftersom programmets framgång är beroende av att relevanta aktörer nås av målgruppsanpassad information.

- Länsstyrelsen vill betona vikten av att stötta Stockholmsregionens besöksnäring, som är en av regionens stora framtidsbranscher. Besöksnäringen är betydande och får inte glömmas bort när prioriteringar och satsningar görs på Stockholmsregionens små och medelstora företag.

Frågor från Region Stockholm

Region Stockholm har angett ett antal frågor i remissbrevet och dessa besvaras nedan.

- Hur kan och vill er organisation medverka i genomförande av de insatser som kan aktualiseras?

Länsstyrelsen uppdrag är att verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbetar vi sektorsövergripande. Inom myndighetens

ansvarsområden samordnar vi olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser i länet.

Länsstyrelsens medverkan i arbetet med strukturfonderna finns även reglerat i förordning och regleringsbrev för myndigheten. Länsstyrelsen deltar i arbetet inom Strukturfondspartnerskapet i Stockholm, dess arbetsutskott och beredningsgrupp samt i genomförandet av programmet och dess insatser.

- Finns det förutsättningar för ytterligare tematisk koncentration i programmet, med bibehållet fokus på politiskt mål 1 och med hänsyn taget till ambitionerna om att bidra till miljö- och klimatmålen?

Denna fråga besvaras ovan under politiskt mål 1.

- Finns förutsättningar för exempelvis science parks, samverkansplattformar, innovationskontor, Almi, utbildningsanordnare och innovationsfrämjande aktörer att bidra till genomförande av programmets insatsområden?

Det finns möjligheter för ovan nämna aktörer att bidra till programmets insatsområde. Dock kan det bli ännu mer problematisk för aktörer från civilsamhället och idéburen sektor att delta då medfinansieringsgraden har höjts gentemot föregående programperiod.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf. länsöverdirektör och samhällsbyggnadsdirektör Åsa Ryding med utvecklingsledare Micaela Tonndorf som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningsdirektör Anna Conzen, landsbygdsdirektör Ulrika Lundberg och miljödirektör Göran Åström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd